

EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS

Az európai adatvédelmi biztos által kiadott, „Hatékony jogérvényesítés a digitális társadalomban és gazdaságban” című vélemény összefoglalója

(A vélemény teljes szövege angol, francia és német nyelven megtalálható az európai adatvédelmi biztos honlapján: www.edps.europa.eu)

(2016/C 463/09)

A személyes adatok feldolgozása nélkülözhetetlen a webalapú szolgáltatásokhoz. Az európai digitális egységes piaci stratégia elismeri, hogy az adatalapú technológiákban és szolgáltatásokban benne rejlik a lehetőség, hogy katalizálják a gazdasági növekedést. Az ilyen, interneten keresztül nyújtott szolgáltatások rá vannak utalva arra, hogy gyakran leplezett módon nyomon kövessenek egyéneket, akiknek általában nincs tudomásuk a nyomon követés jellegéről és kiterjedéséről. Az említett piacokon erőfölényben lévő vállalatok képesek lehetnek arra, hogy olyan tényezők alapján zárjanak ki új belépőket a versenyből, amelyek előnyösek lehetnének az egyének jogaira és érdekeire nézve, valamint tisztességtelen feltételeket írhatnak elő, amelyek visszaélést alkalmazva kihasználják a fogyasztókat. A webalapú szolgáltatásokat nyújtók és a fogyasztók közötti, nyilvánvalóan növekvő egyenlőtlenség következtében kevesebb lehet a választási lehetőség, visszaeshet az innováció és rosszabb lehet az adatvédelemre vonatkozó biztosítékok minősége. Ezen egyenlőtlenség miatt – a személyes adatok nyilvánosságra hozatala szempontjából – a tényleges ár is jóval magasabb lehet a teljes mértékben versenyen alapuló piacokon várhatónál.

2014-ben az európai adatvédelmi biztos kiadta az „Adatvédelem és versenyképesség az óriás méretű adathalmazok korában” című előzetes véleményét. A nyilvánvaló szinergiák – úgymint átláthatóság, elszámoltathatóság, választási lehetőség és általános jólét – ellenére azt a tendenciát figyeltük meg, hogy az adatvédelemre, a fogyasztóvédelemre vonatkozó uniós szabályokat, valamint az antitruszt-jogszabályok végrehajtását és az összefonódás-ellenőrzést elszigetelten alkalmazzák. Emiatt vitát indítottunk arról, hogyan lehetne holisztikusabban alkalmazni az uniós célkitűzéseket és előírásokat. Ez az új vélemény azt állítja, hogy az európai digitális egységes piaci stratégia lehetőséget teremt egy koherens megközelítés kialakítására, és az uniós intézményeknek szóló, a helyzet orvoslására vonatkozó néhány gyakorlati ajánlással aktualizálja a 2014. évi előzetes véleményét. Foglalkozik azzal az egyre növekvő aggodalommal, hogy a digitális piacokon tapasztalható összefonódás sértheti az egyének mint érintettek és fogyasztók érdekeit.

Az uniós jog végrehajtása során az uniós intézményeknek és szervezeteknek, valamint a nemzeti hatóságoknak biztosítaniuk kell az Európai Unió Alapjogi Chartájában meghatározott jogok és szabadságok védelmét. Ezek közül több rendelkezésre – többek között a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való jogra, a véleménynyilvánítás szabadságára és a megkülönböztetés tilalmára – a kibertérben jelenleg elterjedt normatív magatartás és előírások fenyegetést jelentenek. Az Uniónak már elegendő eszköz áll rendelkezésére az egyének és általánosságban a társadalom érdekeit sértő piactorzulások kezeléséhez. A digitális piacokon számos gyakorlat két vagy több alkalmazandó jogi keretet sérthet, amelyek mindegyike a „tisztesség” elvén alapul. Az utóbbi hónapokban készült tanulmányhoz hasonlóan mi is több párbeszédre, tapasztalatcserére, sőt együttműködésre hívunk fel a digitális környezetben tanúsított magatartást szabályozó szervek között. Azt is hangsúlyozzuk, hogy az Uniónak online és offline is olyan körülményeket kell teremtenie, amelyek között erősödhetnek a Chartában foglalt jogok és szabadságok.

E véleményünkben ezért az uniós digitális ágazaton belüli jogérvényesítés céljából egy digitális információs központ, a szabályozó szervek önkéntes hálózatának létrehozását javasoljuk, hogy önként és saját hatáskörükön belül információt cseréljenek a digitális ökoszisztémán belüli lehetséges visszaélésekről és kezelésük leghatékonyabb módjáról. Ezt egy arra vonatkozó iránymutatással kell kiegészíteni, hogy a szabályozó szervek hogyan tudnák következetesen alkalmazni az egyén védelmére szolgáló szabályokat. Ezenkívül azt javasoljuk, hogy az uniós intézmények külső szakértőkkel vizsgálják meg egy közös hely, tér létrehozását a világhálón – a Chartával összhangban –, ahol az egyének anélkül kommunikálhatnak, hogy nyomon követnék őket. Végül javasoljuk az arra vonatkozó szabályok aktualizálását, hogy a hatóságok hogyan alkalmazzák hatékonyabban az összefonódás-ellenőrzést az online adatvédelem, a személyes adatok és a véleménynyilvánítás szabadságának védelme érdekében.

I. VITAINDÍTÓ

1. A vélemény háttere és felépítése

Az „Adatvédelem és versenyképesség az óriás méretű adathalmazok korában” című, 2014. évi előzetes véleményünkben (a továbbiakban: az előzetes vélemény) összevetettük az adatvédelemre, a versenyre és a fogyasztókra vonatkozó uniós

jogi kereteket, és arra a következtetésre jutottunk, hogy a digitális piacokkal összefüggésben vannak bizonyos nyilvánvaló szinergiák⁽¹⁾. Tettünk néhány provizórikus ajánlást az uniós intézmények számára, amelyeket az európai adatvédelmi biztos által 2014. júniusban megrendezett munkaértekezletet követően finomítottunk⁽²⁾, beleértve a következőket:

1. a digitális piacokon a személyes adatok „értékének” jobb megértése és a piacelemzés módszereinek felülvizsgálata, különösen az „ingyenesként” reklámozott webalapú szolgáltatások esetében, a jogérvényesítő határozatok hatásának visszamenőleges és utólagos elemzésével;
2. annak vizsgálata, hogy a magánélet védelmét erősítő technológiák hogyan támogathatók versenyelőnyként;
3. az uniós jogszabályok és azok relevanciájának felülvizsgálata a 21. századi digitális piacok szempontjából;
4. a hatóságok közötti együttműködésre vonatkozó gyakorlati lépések – többek között a szorosabb párbeszéd és a közös vizsgálatok – megfontolása.

VI. KÖVETKEZTETÉSEK

Az emberi jogok a magánszemélyek állami beavatkozás elleni védelmére szolgáló eszközök. Az antitruszt-politika az arra irányuló politikai határozatokban gyökerezik, hogy megszüntessék a visszaélészszerű monopolhelyzetet, ami a társadalom egészének javát szolgálja. A fogyasztói jogok védőfalat alkotnak a visszaélést elkövető kereskedőkkel szemben.

Az óriási méretű adathalmazok által a termelékenység növelésével és az összekapcsoltság fokozásával kapcsolatban biztosított lehetőségekhez az óriási méretű adathalmazok védelmével kapcsolatos biztosítékoknak kell társulniuk. Az Unió az utóbbi években jelentős vezető szerepet vállalt abban, hogy megpróbált arra ösztönözni, hogy a digitális küzdőtéren élre törjünk az adatvédelmi normák tekintetében. Az általános adatvédelmi rendelet viszonyítási alapul szolgál a személyes adatok védelméhez a digitális gazdaságban. Az Unió értékein alapuló digitális gazdaság és társadalom érdekében az EU a rendelkezésre álló eszközökkel még többet tehet a magánélet védelmét garantáló, az alapvető jogokat erősítő termékek és szolgáltatások biztosításáért. A fokozott átláthatóság, a tisztességes bánásmód, a tényleges választási lehetőség, a nyomon követést nem alkalmazó modellek piacról való kizárásának megszüntetése teljesen összeegyeztethető és egymást kiegészítő céloknak tekinthető.

Az európai digitális egységes piaci stratégia kiváló lehetőséget biztosít az Unió számára, hogy következetesen e célok elérésére törekedjen. Rendkívül fontos az uniós jog jelenlegi szabályainak hatékony végrehajtása. Úgy gondoljuk, hogy jelentős előrelépést jelentenének a digitális jogérvényesítési információs központ létrehozására vonatkozó javaslataink, valamint az összefonódással kapcsolatos holisztikusabb megközelítés és az uniós értékeken alapuló közös térség előmozdítása. Akkor, amikor az egész világon egyre több törvény születik az adatvédelemmel és a magánélet védelmével kapcsolatban, ennek platformot kell biztosítania a világ más régióival való intenzívebb kapcsolatok kiépítéséhez, ami fokozottabb párbeszédet és együttműködést tesz lehetővé mindazon országokkal, amelyek ugyanazon digitális kihívással szembesülnek.

Ebben a vitában nem ez az utolsó szó. Az európai adatvédelmi biztosnak szándékában áll, hogy továbbra is előmozdítsa a megbeszéléseket és elősegítse azon elszigetelődések felszámolását, amelyek akadályozzák az egyén érdekeinek és jogainak védelmét.

Kelt Brüsszelben, 2016. szeptember 23-án.

Giovanni BUTTARELLI
európai adatvédelmi biztos

⁽¹⁾ Az európai adatvédelmi biztosnak az „Adatvédelem és versenyképesség az óriás méretű adathalmazok korában – Az adatvédelem, a versenyjog és a fogyasztóvédelem közötti kölcsönhatás a digitális gazdaságban” című, 2014. márciusi előzetes véleménye.

⁽²⁾ „Az adatvédelemmel, a fogyasztókkal, a versennyel és az óriás méretű adathalmazokkal foglalkozó, 2014. június 2-i munkaértekezlet-ről szóló jelentés”; <https://secure.edps.europa.eu?EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/consultation/Big%20data>